TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI HUZURIDAGI ILMIY DARAJALAR BERUVCHI DSC.03/10.12.2019.I.16.01 RAQAMLI ILMIY KENGASH

TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI

Qo‘lyozma huquqida

UDK:336.2 (575.1)

BABAMURATOV JAXONGIR RUSTAMOVICH

SOLIQ QARZDORLIGINI UNDIRISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH YO‘LLARI

08.00.07 – “Moliya, pul muomalasi va kredit”

Iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) ilmiy darajasini olish uchun tayyorlangan

DISSERTATSIYA

Ilmiy rahbar:

i.f.d.prof. Tuxliev Bozor Karimovich

Toshkent -2024

M U N D A R I J A

KIRISh...		**3**
I BOB.	**SOLIQ QARZDORLIGINI YUZAGA KELISHI VA NAZARIY ASOSLARI..**	**13**
1.1-§	Soliq qarzdorliklar yuzaga kelishining asosiy sabablari	13
1.2-§	Raqamli infratuzilmani rivojlantirish sharoitida soliq qarzdorligini kamaytirish mexanizmining soliq ma’muriyatchiligidagi o‘ziga xos xususiyatlari.	25
1.3-§	Chet mamlakatlarda soliq qarzlarini undirish mexanizmini milliy soliq tizimiga moslashtirish masalalari........................	36
	Birinchi bob bo‘yicha xulosa...	44
II BOB.	**SOLIQ QARZDORLIGINI YUZAGA KELTIRUVCHI OMILLAR TAHLILI...**	**45**
2.1-§	Soliq qarzdorligi summalarini hamda qarzdorlikni vujudga keltiruvchi sabablar tahlili.	45
2.2-§	Soliq qarzdorlikni kamaytirishdagi mavjud muammolar.................	59
2.3-§	Soliq qarzini undirish va ularni belgilangan tartibda hisobdan chiqarish ishlarining tahlili.	89
	Ikkinchi bob bo‘yicha xulosa...	106
III BOB.	**SOLIQ QARZDORLIKNI UNDIRISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI...**	**107**
3.1-§	Soliq qarzdorlikni bartaraf etish mexanizmini takomillashtirish masalalari..	107
3.2-§	Zamonaviy axborot tizimlari orqali soliq qarzdorligini undirish mexanizmida soliq ma’muriyatchiligini takomillashtirish....................	120
	Uchinchi bob bo‘yicha xulosa**...**	128
XULOSA...		130
FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI...		134

XULOSA

Dissertatsiya mavzusiga doir amalga oshirilgan dissertatsiya ishida va ilg‘or xorij tajribalar asosida quyidagi xulosalar va takliflarni shakllantirishga muvaffaq bo‘lindi:

Mamlakatimizda davlat byudjeti daromadlarining barqarorligini va uzluksizligini ta’minlashda soliq qarzdorligini yuzaga kelishini oldini olish, shuningdek, mavjud qarzdorliklarni kamaytirish va undirishni maqsadga muvofiq yo‘llarini topish bugungi kunda dolzarb masalalardan biridir.

Disertatsiya ishida soliq qarzdorligi tushunchasini o‘rganishga harakat qilingan. Bunda xorij tajribasi va olimlarning fikrlari o‘rganilib, hozirgi kunda mavjud bo‘lgan me’yoriy hujjatlarimizdagi tushunchalarga e’tibor qaratilib, amaliyotda qo‘llanilayotgan umumiy soliq qarzdorligi, soliq to‘lovchilar tomonidan tan olingan qarzdorlik, bo‘quv (asosiy qarz), penya va moliyaviy jarimalar kabi tushunchalarga soliq qonunchiligida to‘liq ta’rif berilmagan degan xulosaga kelindi.

1. Soliq qarzdorligining yuzaga kelish sabablari hisobga olinib, ushbu holatni oldini olishga qaratilgan choralar ko‘rish muhimdir. Ayniqsa, soliq yukini iqtisodiyotning boshqa sohalari va sub’ektlari o‘rtasida adolatli taqsimlash, shuningdek, tadbirkorlikning barcha turlarining teng va to‘liq soliq tizimiga jalb etilishi qarzdorlikni kamaytirishda samarali bo‘ladi.

2. Soliq qarzini undirishdagi mavjud muammolar va kamchiliklarni xorij tajribasi bilan solishtirib, belgilangan muddatda to‘lanmagan soliq uchun hisoblangan penya miqdorini mamlakatdagi mavjud inflyatsiya darajasini inobatga olgan holda, soliqning rag‘batlantiruvchi funksiyasi doirasida optimallashtirish maqsadga muvofiq bo‘ladi. Qarzdorlikning paydo bo‘lish sabablarini hisobga olib, bu jarayonni yanada samarali tashkil etish kerak.

3. Soliq qarzdorligi tan olingan hollarda, soliq qarzini undirish uchun iqtisodiy sudga ariza yoki da’vo arizasi berish shart emas. Buning sababi, takdim etilgan soliq hisobotlari yoki tekshirish jarayonida hisoblangan soliq summalariga rozi bo‘lish va natijada soliq qarzining paydo bo‘lishi nizoli emasligidir. Shuning uchun, soliq qarzdorligi faqat o‘rta nizolar yuzaga kelganida sud orqali hal qilinishi lozim.

4. Soliq xizmatlari organlari tomonidan soliq qarzdorligini undirish maqsadida har bir yo‘nalishda soliqni majburiy undirish uchun nazorat tadbirlarini amalga oshirish, mas’ul tashkilotlar, idoralar va ayniqsa xizmat ko‘rsatuvchi bank muassasalari javobgarligini kuchaytirish zarur. Bu bilan birga, undirish xarajatlarini kamaytirish maqsadida barcha bosqichlarni elektron shaklga o‘tkazish va mavjud tizimlarni yanada takomillashtirish muhimdir.

5. Ushbu tadqiqot va amalga oshirilgan tahlillar natijasida quyidagi xulosalar chiqarilishi mumkin:

- dissertatsiyaning ilmiy xulosalari va amaliy tavsiyalari asosida, kelajakda respublikamizda soliq va boshqa majburiy to‘lovlar bo‘yicha qarzlarni undirish orqali davlat byudjeti daromadlarini oshirish va barqarorlikni ta’minlash masalalarini keng ko‘lamda chuqur o‘rganishga qaratilgan maxsus ilmiy-tadqiqot ishlari manba sifatida foydalanilishi mumkin. Bunda respublikamizda byudjet daromadlarining barqarorligini yana rivojlantirishga qaratilgan hukumatning maqsadli dasturlari va chora-tadbirlar tizimini ishlab chiqishga hissa qo‘shish;

- davlat byudjeti daromadlari barqarorligini tushunish evaziga ta’minlashning ilmiy-nazariy asoslarini, shuningdek, bu byudjet daromadlari siyosatini olib borishni yangi bosqichga olib chiqishda yordam berish;

- Respublikamizda davlat byudjeti daromadlarini oshirishda soliq tushumlari siyosatini amalga oshirish va barqarorligini ta’minlash masalalarini keng ko‘lamda chuqur o‘rganishga qaratilgan maxsus ilmiy-tadqiqot ishlari manba sifatida foydalanilishi.

- davlat budjeti daromadlariga zarar etkazmagan holda soliq to’lovchilarga soliq yukini pasaytirish orqali soliq tushumlarini oshirish mexanizmini takomillashtirish bo’yicha ijobiy natijalarga erishishdir.

6. Quyidagilarni qo‘shimcha taklif sifatida taqdim etmoqchimiz:

- soliq qarziga nisbatan qarzdorning mol-mulkiga ta’sir ko‘rsatish tartibini yakka tartibdagi tadbirkorlar va jismoniy shaxslarga ham bir xil tatbiq etish;

- qarzdor jismoniy shaxslarning pullik davlat xizmatlaridan va boshqa siyosiy huquqlardan foydalanishini hamda elektron savdolarda ishtirok etish huquqlarini cheklash;

- iqtisodiy sudlarga da’vo qilgan hollarda, sud odatda faqat mol-mulkka nisbatan qaror chiqaradi (faqat shu sababli davlat bo‘jiga hisoblanadi). Iqtisodiy sudda berilgan qarorda esa sud qarori nafaqat soliq to‘lovchining mol-mulkidan undirish, balki korxonani bu holatga olib kelgan aybdor shaxslarga nisbatan qat’iyroq ta’sirchan choralar ko‘rish bo‘yicha qaror chiqarish maqsadga muvofiq bo‘ladi.

7. Soliq kodeksida tan olingan soliq qarzi — yuridik shaxslar va yakka tartibdagi tadbirkorlar tomonidan soliq organiga taqdim etilgan soliq hisobi yoki soliq tekshiruvi natijasida hisoblangan soliq bo‘yicha yuzaga kelgan soliq qarzini uzish to‘g‘risidagi talabnoma berilgan sanadan boshlab o‘n kalendar kun ichida soliq to‘lovchi tomonidan e’tiroz bildirilmagan yoki sud qarori bilan tasdiqlangan qarz. Jismoniy shaxs tomonidan soliq to‘lash to‘g‘risida to‘lov xabarnomasini olgandan so‘ng, Soliq kodeksida belgilangan to‘lov muddati davomida e’tiroz bildirilmagan qarz yoki sud qarori bilan tasdiqlangan qarz hisoblanadi.

8. Soliq kodeksining 125-moddasiga muvofiq, soliq organi jismoniy shaxslarning soliq qarzini ushbu shaxsning mol-mulkidan undirish maqsadida sudga murojaat qilishni belgilaydi. Jismoniy shaxslarning mol-mulk va yer solig‘i bo‘yicha mavjud qarzlari 2020-yilda 126,2 trillion so‘mga yetgan bo‘lib, sudlarga 34,157 ta ariza kiritilgan. Natijada, qarzdorlardan soliq qarzini undirish orqali qo‘shimcha ravishda 9,8 trillion so‘m davlat budjetiga, shuningdek, 6,3 trillion so‘m ijro yig‘imiga erishilgan.

Jismoniy shaxslarning soliq qarzini undirish bo’yicha arizalarning 98 foizi sudlar tomonidan nizosiz ko’rib chiqilayotganligini hisobga olib, qarzdorlarga qo’shimcha xarajatlar yuzaga kelishini oldini olish maqsadida Soliq kodeksining 125-moddasiga o’zgartirish va qo’shimchalar kiritish: Bunda: jismoniy shaxs tomonidan soliq qarzdorligi tan olingan taqdirda, soliq organi rahbarining (rahbar

o'rinbosarining) qaroriga binoan soliq qarzi bo'yicha majburiyatga ega shaxsning mulki hisobidan soliq qarzdorligi undirilishi mumkin.

9. Yirik miqdordagi soliq qarzlarini keltirib chiqarishi mumkin boʻlgan korxonalarni oldindan aniqlab, soliq hisoblarini taqdim etish va natijada yuzaga kelgan soliq qarzini bir marta toʻlash mexanizmini ishlab chiqish lozim. Bunday yondashuv, yirik miqdorda pul aylanishi va import operatsiyalarini amalga oshirib, soliq toʻlashdan qochish maqsadida soliq hisobotlarida oʻzini yashirayotgan korxonalarni aniqlashga yordam beradi. Natijada, bu korxonalar uchun soliq hisobini taqdim etish va soliq qarzlarini toʻlash imkoniyatlarini yaratadi.

10. Soliq organining tahliliga asoslanib, 1 kunlik firma sifatida shubha tugʻdirmoqda boʻlgan tadbirkorlik sub'ektlari uchun soliq organining elektron soʻroviga tayangan holda bank aylanishlarini onlayn tarzda taqdim etish va bank operatsiyalarini avtomatik tarzda toʻxtatish tizimini joriy qilish zarur.

11. Soliq toʻlashdan qochish sxemalaridan foydalangan holda katta miqdorda soliq qarzini yuzaga keltirgan tadbirkorlik sub'ektlarini, soliq organlari tomonidan amalga oshirilgan soʻrovlar asosida import operatsiyalarini bojxona hujjatlarini rasmiylashtirishni vaqtincha toʻxtatishga majbur qilish zarur.

12. Soliq toʻlashdan qochish maqsadida soliq hisobotini topshirib qoʻyib yirik miqdorda soliq qarzini hosil qilgan tadbirkorlik sub'ektlarini mansabdor shaxslariga nisbatan javobgarlikni belgilash.

13. Ushbu takliflar asosida soliqqa oid me'yori huquqiy hujjatlarni ishlab chiqish, mavjud hujjatlarga esa oʻzgartirish va qoʻshimchalar kiritish amaliyotini joriy qilish soliqqa tortilayotgan shaxslarning huquqiy savodxonligini oshirish, toʻlov madaniyatini mustahkamlash va soliq ma'muriyatining samaradorligini kuchaytirish orqali soliq qarzdorligini kamaytirishga olib kelishi mumkin. Yuqorida taqdim etilgan ilmiy taklif va amaliy tavsiyalar, mamlakatimizda soliq qarzdorligini qisqartirish, davlat daromadlarini shakllantirish va soliqlarning majburiy undirish mexanizmlarini yanada takomillashtirish jarayonlarini jadallashtirishda, shuningdek, xususiy sub'ektlarning qonun bilan belgilangan majburiyatlarini bajarishini nazorat qilishni yaxshilashda sezilarli natijalarga erishish imkonini beradi.

FOYDAlANIlGAN ADABIYOTlAR RO‘YXATI

I. Normativ-huquqiy hujjatlar va metodologik ahamiyatga molik nashrlar.

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. -T.: O‘zbekiston, 2015-y.
2. O‘zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksi.T.: lex.uz-O‘zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi. 2022-yil.
3. O‘zbekiston Respublikasi Soliq kodeksi. O‘zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari to‘plami, 2020-yil yanvar.
4. O‘zbekiston Respublikasining «Byudjet kodeksini tasdiqlash to‘g‘risidagi»gi Qonuni, 2013-yil 16-dekabr.
5. O‘zbekiston Respublikasining “Soliq maslahati to‘g‘risida”gi Qonuni, -T.: Xalq so‘zi, 2006-yil, 21 sentabr.
6. O‘zbekiston Respublikasining «Davlat soliq xizmati to‘g‘risida»gi Qonuni. -T.: Xalq so‘zi, 1997-yil, 29-avgust.
7. O‘zbekiston Respublikasining ««2022-yil uchun o‘zbekiston respublikasining davlat byudjeti to‘g‘risida»gi O‘zbekiston Respublikasi qonuniga o‘zgartishlar kiritish haqida»gi Qonuni. -T.: Xalq so‘zi, 2022-yil, 29-dekabr.
8. O‘zbekiston Respublikasining «Soliq va byudjet siyosatining 2023-yilga mo‘ljallangan asosiy yo‘nalishlari qabul qilinganligi munosabati bilan o‘zbekiston respublikasining ayrim qonun hujjatlariga o‘zgartish va qo‘shimchalar kiritish to‘g‘risida»gi Qonuni. -T.: Xalq so‘zi, 2022 yil, 30-dekabr.
9. O‘zbekiston Respublikasining «2023-yil uchun O‘zbekiston respublikasining davlat byudjeti to‘g‘risida»gi Qonuni. -T.: Xalq so‘zi, 2022- yil, 30- dekabr.
10. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha Harakatlar strategiyasi to‘g‘risida”gi Farmoni. 2017-yil, 7-fevral.
11. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “2022 — 2026-yillarga mo‘ljallangan yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi 60-sonli Farmoni. 2022-yil, 28-yanvar.
12. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 7-sentabrdagi “Yer

hisobi va davlat kadastrlarini yuritish tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” PF- 6061-son Farmoni.

13. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-iyundagi “Mahalliy byudjetlarni shakllantirishda joylardagi davlat hokimiyati organlarining vakolatlarini kengaytirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-5075-sonli farmoni.

14. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 29-iyundagi «O‘zbekiston Respublikasining soliq siyosatini takomillashtirish konsepsiyasi to‘g‘risida»gi PF-5468-sonli farmoni.

15. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 10-fevraldagi “Tadbirkorlik sub’ektlarini toifalarga ajratish mezonlari hamda soliq siyosati va soliq ma’muriyatchiligini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-21-sonli farmoni.

16. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 28-fevraldagi “2022-2026-yillarga mo‘ljallangan yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasini «insonga e’tibor va sifatli ta’lim yili»da amalga oshirishga oid davlat dasturi to‘g‘risida”gi PF-27-sonli farmoni.

17. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 13-fevraldagi “Soliq qonunchiligini tubdan takomillashtirish bo‘yicha tashkiliy chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi F-5214-sonli farmoyishi.

18. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 29-dekabrdagi “O‘zbekiston Respublikasining 2018-yilgi asosiy makroiqtisodiy ko‘rsatkichlari prognozi va Davlat byudjeti parametrlari to‘g‘risida”gi PQ-3454-sonli qarori.

19. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 31 maydagi “Imtiyozlar va preferensiyalar berish tartibini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risidagi qarori PQ-3756-sonli qarori.

20. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 26-iyundagi “Davlat soliq xizmati organlari faoliyatini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-3802-sonli qarori.

21. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 15-apreldagi “Byudjetlararo munosabatlarni va soliq ma’muriyatchiligini yanada

takomillashtirish to‘g‘risida”gi PQ-208-sonli qarori.

22. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 30-dekabrdagi “O‘zbekiston Respublikasining «2023 yil uchun O‘zbekiston Respublikasining davlat byudjeti to‘g‘risida»gi Qonuni ijrosini ta’minlash chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-471-sonli qarori.

23. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 29-apreldagi «Byudjet siyosatining 2023-yilga mo‘ljallangan asosiy yo‘nalishlari qabul qilinganligi munosabati bilan o‘zbekiston respublikasi hukumatining ayrim qarorlariga o‘zgartirish va qo‘shimchalar kiritish to‘g‘risida»gi VM-174-sonli qarori.

24. Karimov I. Iqtisodiyotni erkinlashtirish va islohotlarni chuqurlashtirish eng muhim vazifamiz.–T.: «O‘zbekiston», 2004.–36 b.

25. Sh.Mirziyoev. Biz buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob xalqimiz bilan birga quramiz. T.: O‘zbekiston, 425 b.

26. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoevning mamlakatimizni 2016-yilda ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning asosiy yakunlari va 2017-yilga mo‘ljallangan iqtisodiy dasturning eng muhim ustuvor yo‘nalishlariga bag‘ishlangan Vazirlar Mahkamasining kengaytirilgan majlisidagi ma’ruzasi. // Xalq so‘zi. 2017-yil, 16-yanvar.

27. Shavkat Mirziyoevning O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti lavozimiga kirishish tantanali marosimiga bag‘ishlangan Oliy Majlis Palatalarining Qo‘shma Majlisidagi nutqi. – Toshkent, Xalq so‘zi gazetasi, 2016-yil 14-dekabr.

28. Mirziyoev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat’iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‘lishi kerak. – T.: O‘zbekiston, 2017. –104 b.

29. Mirziyoev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta’minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. – T.: “O‘zbekiston”, 2017. – 32 b.

30. Mirziyoev Sh.M. “Erkin va farovon, demokratik O‘zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz” – T.: “O‘zbekiston” NMIU, 2017. – 32 b.

31. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoevning Oliy

Majlisga Murojaatnomasi 22-dekabr 2017-yil. Toshkent, Xalq so'zi gazetasi.

32. Brian j. Arnold, michael j. mclntyre, International Tax Primer, Second Edition, Kluwer law International, The Hague/london/New York.

33. Banxaeva F.X. Sravnitelniy analiz nalogovix sistem i ego znachenie dlya sovershenstvovaniya i reformirovaniya nalogovogo zakonodatelstva // Nalogovыу vestnik. — 2001. — No2,3

34. Buzdalina O.B. Potrebitelskaya kooperatsiya v usloviyax globalizatsii mirovoy ekonomiki // Nalogoviy vestnik. — 2002. — No12

35. Gribkova N.B. Opit nalogovogo regulirovaniya v zarubejnых stranax i vozmojnost ego ispolzovaniya v Rossii // Nalogovaya politika i praktika. — 2005g. — No7. — S. 16-23

36. Dernberg R. Mejdunarodnoe nalogooblojenie. – M., 1997.

37. Kucherov I.I. Nalogovoe pravo zarubejnых stran, Kurs leksiy, Sentr YurInfoR, moskva, 2003

38. Popova L.V., Maslova I.A., Zemlyakov Yu.D., Maslov B.G, Drojjina I.A., Salixova V.Yu. Nalogove sistemы zarubejnx stran // "Buxgalterskiy uchet v izdatelstve i poligrafii".- 2007. — N 10 i dr.

39. Zavalishina I.A. Soliq: nazariya va amaliyot –T. «Iqtisodiyot va huquq dunyosi» nashriyoti, 2005 y. 544 b.

40. Malikov T.S. Soliqlar va soliqqa tortishning dolzarb masalalari. – Toshkent, «Akademiya», 2002. – 204 bet.

41. Yutkina T.F., Nalogi i nalogooblojenie: Uchebnik. 2-ye izd. pererab. i dop.- M.: INFRA-M. 2001. – 576 s.

42. Chernik D.G., Nalogi,: M., 1996.

43. Yaxyoev Q,A. Soliqqa tortish nazariyasi va amaliyoti(qayta ishlangan). — T.: G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti. 2003. — 247 b.

44. National Tax College of japan, A Textbook on japanese Tax Administration,
2004 Edition, p.373-377

45. Organization for Economic Co-operation and development (OECd) model

Treaty

46. multilateral Tax Network OECd in Ankara, Taxation of Non-Residents, Seminar materials, 23-27 june, 2008, Turkey

47. United Nations development Program, Taxation of Non-Residents in Uzbekistan and Issues in Applying Tax Treaties, Analytical document, Tashkent, 2009

48. martha R.S.j. The jurisdiction to Tax in International law: Theory and Practice
of legislative Fiscal jurisdiction. – deventer; Boston, 1989.

49. Raad K., Van. Nondiscrimination in International Tax law. – deventer, 1986.

50. Tanzi V. Taxation in a Integrating World. – Washington, 1995.

51. Tuxliyev B.K., Agzamov A.T. Soliqlar va soliqqa tortish.(darslik)-T.: "Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi", 2022.-468 bet.

52. Tukhsanov Q.N., Abdusattorova d.B., Boymurodov S.R., Valieva S.Kh.. Introduction to Taxation. -T.: "Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi", 2022-28b.

53. Tuxliyev B.K., Ilxamov Sh.I., Yusupov O.A.. Bilvosita, davlat va bandlik uchun soliqlar.(darslik)-T.: "Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi", 2022, 232 b.

54. Tuxliyev B.K., Rahmatullaev B.A.. Xalqaro soliqqa tortish prinsiplari.(darslik). -T.: "Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi", 2022 -264 b.

55. To'xsanov Q.N.. Biznesni soliqqa tortish. (darslik). -T.: "Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi", 2022, 212 b.

56. O'zbekiston Iqtisodiy Axbortonomasi tahliliy jurnali,"Xorijiy investitsiyalar", T.Rasulov, i.f.d., 2010-yil 3-soni, 74-bet

57. Shaxmametev A.A. Mejdunarodnoe nalogovoe pravo: Uchebno metodicheskiy kompleks. M. 2009.

58. Mayburov I.A i dr. Nalogi i nalogooblojenie. Uchebnik. Pod red. I.A.Mayburova. 6-ye izd., pererab. i dop. – M.: YuNITI-DANA, 2015. – 487 s. – (Seriya zolotoy fond rossiyskix uchebnikov)

59. Vinokurova G.P. Nalogi i nalogooblojenie v Rossiyskoy Federatsii: uchebnoe posobie / G.P. Vinokurova. – Yoshkar-Ola: MarGTU, 2003. – 46 s.

60. Glinskiy B.A. Modelirovanie kak metod nauchnogo issledovaniya. M., 1965. 56 s.

61. Granberg A.G. Osnovы regionalnoy ekonomiki. (http://edulib.ru/).

62. Jo‘raev A.S. Davlat byudjeti daromadlarini shakllantirishning samarali yo‘llari. – T.: Fan, 2004. – 224 b.

63. Nalogi i nalogooblojenie. – 5-ye izd. / Pod red. M.V. Romanovskogo, O.V. Vrublevskoy. – SPb.: Piter, 2006. –S. 309.

64. O‘zbekiston Milliy ensiklopediyasi. "M" harfi. Toshkent. 671 b.

65. Chernik D.G. Nalogi i nalogooblojenie. Uchebnoe posobie. M.: YuNITI-DANA, 2008.-311s.

66. Yutkina T.F. Nalogi i nalogooblojenie: Uchebnik. 2-ye izd.,pererab. I dop. M. : INFRA-M, 2002, 124 s.

II. Monografiya, ilmiy maqola, patent, ilmiy to‘plamlar

1. Adilov M.Q. Tadbirkorlik faoliyatida soliqlarni rejalashtirish. T.: “NORmA”, 2012.- 420 b.

2. Anisimov S.A.. Pogorelko I.A. Problemы prognozirovaniya nalogov׳x doxodov.// Audit i finansov׳y analiz. 2003, №1, 26-34 s.

3. Anchishkin A.I. Metodologiya prognozirovaniya razvitiya narodnogo xozyaystva // Vopros׳ ekonomiki. 1980. № 1. 46-47 s.

4. Arxipseva L.M. Nalogov׳y potensial: teoreticheskie i prakticheskie aspekt׳ ispolzovaniya v planirovanii nalogov׳x postupleniy // «Nalogi i nalogooblojenie», 2008, №7, 5-12 s.

5. Astafeva Ye. Srednesrochnoe prognozirovanie nalogov׳x postupleniy s ispolzovaniem strukturn׳x modeley / Ye. Astafeva // Problem׳ teorii i praktiki upravleniya. – 2007. — №3. –16-31 s.

6. Biryukov A.G. K osenke byudjetnoy obespechennosti regionov. // Finans׳. 2001. № 4. 19 s.

7. Bogacheva O.V. Nalogov′y potensial i regionaln′e schyota // Finans′. 2000. № 2 — 3s.

8. Yedronova V.M. Prognozirovanie nalogovых postupleniy v subyekte Rossiyskoy Federatsii // Finans‘ i kredit. – 2008. — №17 –51-54 s.

9. Melnik D.Yu., Sosnovskiy S.N. Nalogovoe planirovanie: mejdunarodn′ aspekt′ // Nalogov′y vestnik, № 6 1998, 103 s.

10. Elmirzaev S.E. Korporativ moliyani boshqarishda soliq munosabatlarini samarali tashkil etish masalalari. Monografiya. T.: "IQTISOd-mOlIYA", 2017.-159 b.

11. Toshmatov Sh.A. Korxonalarni rivojlantirishda soliqlarning roli/ Monografiya.-T.: Fan va texnologiya, 2008.-204 b.

12. Toshmurodova B.E. Soliqlar vositasida iqtisodiyotni boshqarish mexanizmi. – T.: Yangi asr avlodi, 2002. – 128 b.

13. Yakovleva I.A. O modelyax prognozirovaniya nalogovix postupleniy // Fundamentalnie issledovaniya. – 2008. – № 3 – S. 123-124.

III. Foydalanilgan boshqa adabiyotlar

1. Meyliev O.R. Hududiy iqtisodiyot barqarorligini ta'minlashda soliqlarning ta'sirchanligini oshirish masalalari. Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (Phd) ilmiy darajasini olish uchun taqdim etilgan dissertatsiya avtoreferati. -T.: TMI, 2018. -27 b.

2. Musagaliev A.J. Yuridik shaxslarni soliqqa tortishni takomillashtirishning asosiy yo'nalishlari. i.f.n. ilmiy darajasini olish uchun taqdim etilgan dissertatsiya avtoreferati. -T.: BMA, 2009. -23 b.

3. Popova L.V. Modelirovanie planirovaniya nalogovix postupleniy v federalniy byudjet Orlovskoy oblasti / L.V.Popova // Ekonomicheskie i gumanitarnie nauki . — 2012. — № 3. –76-80 s.

4. Urmonov J.J. Tadbirkorlik sub'ektlari faoliyatini soliq mexanizmi vositasida tartibga solishni takomillashtirish masalalari. Iqtisodiyot fanlari doktori (dSc) ilmiy darajasini olish uchun taqdim etilgan dissertatsiya avtoreferati. -T.: BMA, 2018. -65 b.

5. Shernaev A.A. Davlat byudjeti soliqli daromadlarining o‘rta muddatli istiqbolini belgilash masalalari. I.f.n. ilmiy darajasini olish uchun taqdim etilgan dissertatsiya avtoreferati. –T.: BMA, 2009. -20 b.

6. Ergashev I.O. Milliy bozorni himoyalashda aksiz solig‘ini hisoblash uslubiyotini takomillashtirish. I.f.n. ilmiy darajasini olish uchun taqdim etilgan dissertatsiya avtoreferati. –T.: BMA, 2011. -22 b.

7. Sobirov Sh.M. Foyda solig‘i va uning tadbirkorlik sub’ektlari iqtisodiy faoliyatiga ta’siri. I.f.n. ilmiy darajasini olish uchun taqdim etilgan dissertatsiya avtoreferati. –T.: BMA, 2008. -20 b.

8. http://www.soliq.uz (O‘zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo‘mitasi)
9. http://www.gov.uz (O‘zbekiston Respublikasi Hukumat portali)
10. http://www.lex.uz (O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi sayti)
11. http://www.mf.uz (O‘zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi sayti)
12. http://www.uza.uz (O‘zbekiston Respublikasi Milliy Axborot Agentligi)
13. http://www.norma.uz (Axborot markazi)
14. http://www.stat.uz (O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi)
15. http://www.glavbuh.net
16. http://www.soliqinfo.uz
17. www.cnfp.ru
18. www.ft.com
19. http://www.ibfd.org
20. http://www.international-taxreview.com